

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 129/2021-31

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Molnára, zo sudkyne Jany Laššákovej (sudkyňa spravodajkyňa) a sudcu Ľuboša Szigetiho v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov [REDACTED], [REDACTED],

a [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED], [REDACTED] zastúpených ADVOKÁTSKOU KANCELÁRIOU JUDr. Kuric, s. r. o., Dolný Val 11, Žilina, IČO 36 841 200, v mene ktorej koná advokát JUDr. Pavol Kuric, proti postupu a uzneseniu Špecializovaného trestného súdu č. k. BB-4 T 36/2018 z 24. júla 2020 a proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 5 Tost 34/2020 z 11. augusta 2020 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľov a skutkový stav veci

1. Ústavnému súdu bola 5. októbra 2020 doručená ústavná sťažnosť [REDACTED] (ďalej aj „sťažovateľ v 1. rade“) a [REDACTED] (ďalej aj „sťažovateľ v 2. rade“; spolu ďalej aj „sťažovatelia“) vo veci namietaného porušenia základných práv podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práv podľa čl. 5 ods. 3 a 4 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom a uznesením Špecializovaného trestného súdu (ďalej len „špecializovaný súd“) č. k. BB-4 T 36/2018 z 24. júla 2020 (ďalej len „napadnuté uznesenie špecializovaného súdu“) a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) č. k. 5 Tost 34/2020 z 11. augusta 2020 (ďalej aj „napadnuté uznesenie najvyššieho súdu“).

2. Z obsahu ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že na špecializovanom súde je na podklade obžaloby prokurátora Úradu špeciálnej prokuratúry Generálnej prokuratúry Slovenskej republiky z 29. októbra 2018 vedené pod sp. zn. BB-4 T 36/2018 trestné stíhanie proti sťažovateľom a ďalším spoluobžalovaným, konkrétne proti sťažovateľom pre zločin založenia, zosnovania a podporovania zločineckej skupiny podľa § 296 zákona č. 300/2005 Z. z. Trestný zákon v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný zákon“), obzvlášť závažný zločin nedovolenej výroby omamných a psychotropných látok, jedov alebo prekurzorov, ich držania a obchodovania s nimi podľa § 172 ods. 1 písm. a), b), c) a d), ods. 2 písm. c), ods. 4 písm. b) a c) Trestného zákona a obzvlášť závažný zločin úkladnej vraždy podľa § 144 ods. 1, ods. 2 písm. d) a e) a ods. 3 písm. b) citovaného zákona a iné zločiny, ktorých sa mali dopustiť jedenástimi skutkami špecifikovanými v skutkovej vete obžaloby.

Sťažovatelia boli vzatí do väzby uznesením špecializovaného súdu z 9. marca 2017 v spojení s uznesením najvyššieho súdu z 10. apríla 2017 z dôvodov podľa § 71 ods. 1 písm. a), b) a c) zákona č. 301/2005 Z. z. Trestný poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „Trestný poriadok“). Uznesením špecializovaného súdu zo 14. septembra 2017 v spojení s uznesením najvyššieho súdu z 26. septembra 2017 bola väzba sťažovateľov predĺžená do 6. mája 2018, následne uznesením špecializovaného súdu z 12. apríla 2018 v spojení s uznesením najvyššieho súdu z 23. apríla 2018 do 6. decembra 2018. Uznesením špecializovaného súdu z 13. novembra 2018 v spojení s uznesením najvyššieho súdu z 29. novembra 2018 bolo podľa § 238 ods. 3 Trestného poriadku rozhodnuté o ponechaní sťažovateľov aj po podaní obžaloby vo väzbe z dôvodov podľa § 71 ods. 1 písm. a), b) a c) Trestného poriadku.

Sťažovateľ v 2. rade na hlavnom pojednávaní 20. júla 2020 v rámci svojej záverečnej reči požiadal o prepustenie z väzby na slobodu.

Sťažovateľ v 1. rade na hlavnom pojednávaní 24. júla 2020 požiadal o prepustenie z väzby na slobodu, pričom sa v plnom rozsahu stotožnil so žiadosťou o prepustenie z väzby na slobodu podanou sťažovateľom v 2. rade 20. júla 2020.

O týchto žiadostiach sťažovateľov rozhodol špecializovaný súd napadnutým uznesením tak, že ich podľa § 72 ods. 1 písm. b) a § 79 ods. 3 Trestného poriadku zamietol a podľa § 72 ods. 1 písm. b) a § 80 ods. 1 písm. c) a ods. 2 Trestného poriadku nenahradil väzbu sťažovateľov dohľadom probačného a mediačného úradníka.

Proti tomuto rozhodnutiu špecializovaného súdu podali sťažovatelia sťažnosti, o ktorých rozhodol najvyšší súd napadnutým uznesením tak, že ich podľa § 193 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku zamietol.

II.

Argumentácia sťažovateľov

3. Sťažovatelia vo svojej ústavnej sťažnosti v zásade opakujú argumentáciu uvedenú vo svojich sťažnostiach proti napadnutému uzneseniu špecializovaného súdu, pričom v podstatnom namietajú, že 1. nie je dané dôvodné podozrenie, že spáchali skutky, pre ktoré na nich bola podaná

obžaloba, keďže všetky výsluchy svedkov a znalcov vykonané v prípravnom konaní, ako aj v konaní pred špecializovaným súdom sú nezákonné (z dôvodu, že podľa názoru sťažovateľov neboli svedkovia a znalci poučení v súlade s Trestným poriadkom) a zároveň existencia podozrenia zo spáchania trestných činov sťažovateľmi je postavená na výpovediach tzv. kajúcnikov; 2. jednotlivé dôvody väzby nie sú v ich prípade dané; 3. všeobecné súdy konajúce o ich väzbe opakovane používajú stereotypné formulácie; 4. konajúce súdy sa nedostatočne vysporiadali s možnosťou nahradenia väzby sťažovateľov dohľadom probačného a mediačného úradníka.

4. Vychádzajúc z obsahu ústavnej sťažnosti, možno zhrnúť, že podľa názoru sťažovateľov k namietanému porušeniu ich základných práv podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy, ako aj práv podľa čl. 5 ods. 3 a 4 dohovoru napadnutým postupom a uznesením špecializovaného súdu a napadnutým uznesením najvyššieho súdu došlo tým, že špecializovaný súd arbitrárne zamietol žiadosti sťažovateľov o prepustenie z väzby na slobodu a najvyšší súd arbitrárne zamietol sťažnosti sťažovateľov proti tomuto rozhodnutiu špecializovaného súdu.

5. Na základe uvedeného sťažovateľa navrhli, aby ústavný súd nálezom vyslovil porušenie ich základných práv podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy a práv podľa čl. 5 ods. 3 a 4 dohovoru napadnutým postupom a uznesením špecializovaného súdu, ako aj napadnutým uznesením najvyššieho súdu, napadnuté uznesenia zrušil, najvyššiemu súdu prikázal neodkladne prepustiť sťažovateľov z väzby na slobodu, priznal každému zo sťažovateľov primerané finančné zadosťučinenie v sume 5 000 eur od špecializovaného súdu a v sume 5 000 eur od najvyššieho súdu a sťažovateľom priznal náhradu trov konania.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

6. Podstatou ústavnej sťažnosti sťažovateľov je namietané porušenie základných práv podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy a práv podľa čl. 5 ods. 3 a 4 dohovoru napadnutým postupom a uznesením špecializovaného súdu a napadnutým uznesením najvyššieho súdu.

Podľa názoru sťažovateľov k porušeniu ich označených práv malo dôjsť tým, že špecializovaný súd arbitrárne zamietol ich žiadosti o prepustenie z väzby na slobodu a najvyšší súd arbitrárne zamietol ich sťažnosti proti tomuto rozhodnutiu špecializovaného súdu.

7. Ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľov predbežne prerokoval na neverejnom zasadnutí senátu ústavného súdu podľa § 56 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

8. Ústavný súd na predbežnom prerokovaní preskúmal, či ústavná sťažnosť sťažovateľov obsahuje všeobecné náležitosti podania (§ 39 zákona o ústavnom súde), všeobecné náležitosti návrhu na začatie konania (§ 43 zákona o ústavnom súde) a osobitné náležitosti ústavnej sťažnosti (§ 123, § 124 a § 132 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde) a či nie sú dané dôvody na jej odmietnutie podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

9. V rámci predbežného prerokovania s prihliadnutím na sťažovateľmi formulované argumenty ústavný súd dospel k záveru, že ústavnú sťažnosť sťažovateľov je potrebné odmietnuť podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde, a to v časti z dôvodu nedostatku právomoci ústavného súdu na jej prerokovanie [§ 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde] a v časti z dôvodu jej zjavnej neopodstatnenosti [§ 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde].

III.1. K namietanému porušeniu základných práv sťažovateľov podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy a práv podľa čl. 5 ods. 3 a 4 dohovoru napadnutým postupom a uznesením špecializovaného súdu:

10. Vo vzťahu k sťažovateľmi napadnutému postupu a uzneseniu špecializovaného súdu ústavný súd konštatuje, že v zmysle princípu subsidiarity zakotveného v čl. 127 ods. 1 ústavy poskytuje ústavný súd v konaní podľa čl. 127 ústavy ochranu základným právam alebo slobodám fyzických osôb a právnických osôb za podmienky, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd. Systém ústavnej ochrany základných práv a slobôd je teda rozdelený medzi všeobecné súdy a ústavný súd, pričom ochranu základným právam a slobodám poskytuje v zmysle ústavy primárne všeobecné súdnictvo a ústavný súd až subsidiárne.

11. Vo vzťahu k označenému prvostupňovému väzobnému rozhodnutiu špecializovaného súdu a jemu predchádzajúcemu postupu disponovali sťažovatelia opravným prostriedkom. O sťažnostiach bol oprávnený a povinný rozhodnúť najvyšší súd ako súd nadriadený.

Sťažovatelia podali proti napadnutému uzneseniu špecializovaného súdu sťažnosti, o ktorých rozhodol najvyšší súd napadnutým uznesením č. k. 5 Tost 34/2020 z 11. augusta 2020. Sťažovatelia teda využili možnosť podania riadneho opravného prostriedku proti napadnutému uzneseniu špecializovaného súdu, o ktorom bolo aj rozhodnuté.

12. Existencia opravného konania pred najvyšším súdom nepripúšťa možnosť ústavného súdu rozhodovať o napadnutom prvostupňovom väzobnom rozhodnutí (a jemu predchádzajúcom postupe), keďže sťažnosť v danom prípade predstavovala účinný právny prostriedok ochrany práv sťažovateľov vo vzťahu k napadnutému rozhodnutiu, ktorý aj využili (porov. mutatis mutandis II. ÚS 13/01, IV. ÚS 102/09).

Podľa ustáleného právneho názoru ústavného súdu po zistení nedostatku právomoci v konaní pred ústavným súdom už nie je potrebné skúmať, či sú alebo nie sú splnené ďalšie procesné podmienky. Tomuto postupu totiž bráni zistený nedostatok neodstrániteľnej procesnej prekážky spočívajúci v nedostatku právomoci ústavného súdu.

13. Ústavný súd pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti sťažovateľov v častiach namietajúcich porušenie ich základných práv podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy a práv podľa čl. 5 ods. 3 a 4 dohovoru napadnutým postupom a uznesením špecializovaného súdu ju odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. a) zákona o ústavnom súde z dôvodu nedostatku právomoci ústavného súdu na ich prerokovanie.

III.2. K namietanému porušeniu základných práv sťažovateľov podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy a práva podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu:

14. Z už citovaného § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde vyplýva, že úlohou ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti je tiež posúdiť, či táto nie je zjavne neopodstatnená. V súlade s konštantnou judikatúrou ústavného súdu možno o zjavnej neopodstatnenosti ústavnej sťažnosti hovoriť vtedy, keď namietaným postupom alebo namietaným rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci nemohlo dôjsť k porušeniu základného práva alebo slobody, ktoré označil sťažovateľ, a to buď pre nedostatok príčinnej súvislosti medzi označeným postupom alebo rozhodnutím príslušného orgánu verejnej moci a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnenú ústavnú sťažnosť preto možno považovať takú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, tiež napr. II. ÚS 399/2010, IV. ÚS 51/2011).

15. Pokiaľ sťažovatelia namietajú porušenie práva na slobodu a bezpečnosť v súvislosti s nedostatočným preskúmaním zákonnosti ich väzby, ústavný súd poznamenáva, že nie je zásadne oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a uplatňovaní zákonov viedli k rozhodnutiu, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol alebo nebol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnými zmluvami o ľudských právach a základných slobodách. Z tohto postavenia ústavného súdu vyplýva, že môže preskúmať rozhodnutie všeobecného súdu v prípade, ak v konaní, ktoré mu predchádzalo, alebo samotným rozhodnutím došlo k porušeniu základného práva alebo slobody. Skutkové a právne závery všeobecného súdu môžu byť teda predmetom kontroly zo strany ústavného súdu vtedy, ak by vyведенé závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňované a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (I. ÚS 13/00, m. m. I. ÚS 4/00, I. ÚS 17/01, II. ÚS 67/04).

16. Účelom čl. 5 ods. 4 dohovoru je poskytnutie práva osobám, ktoré boli pozbavené osobnej slobody, spočívajúceho v možnosti súdnej kontroly rozhodnutí a opatrení, na základe ktorých bol zásah do ich osobnej slobody vykonaný. Medzi záruky, ktoré garantuje tento článok, nepochybne patrí aj právo osoby predložiť súdu argumenty a vyjadrenia proti svojmu ponechaniu vo väzbe (napr. III. ÚS 84/06, III. ÚS 291/06, III. ÚS 122/2012), ako aj právo osoby na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré preskúmateľným spôsobom, jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany. Princíp spravodlivosti pritom zaväzuje konajúce sudy, aby pre svoje rozhodnutia poskytli dostatočné a relevantné dôvody (obdobne napr. III. ÚS 374/09).

17. Pri posúdení namietaného uznesenia najvyššieho súdu úlohou ústavného súdu nebolo preskúmať správnosť skutkových a právnych záverov, o ktoré najvyšší súd oprel svoje rozhodnutie, resp. odpovedať na otázku, či malo/nemalo byť žiadostiam sťažovateľov o prepustenie z väzby na slobodu vyhovieť. Úloha ústavného súdu sa v danom prípade obmedzila na posúdenie otázky, či sa najvyšší súd s právne relevantnou argumentáciou sťažovateľov vysporiadal adekvátne a preskúmateľne a či je tak odôvodnenie jeho rozhodnutia ústavnoprávne akceptovateľné.

18. Vychádzajúc z týchto základných princípov, ústavný súd posúdil ústavnú sťažnosť sťažovateľov vo vzťahu k napadnutému uzneseniu najvyššieho súdu.

19. Najvyšší súd v napadnutom uznesení pri preskúmaní predmetného rozhodnutia špecializovaného súdu v rámci posúdenia splnenia materiálnych podmienok väzby sťažovateľov pristúpil najprv k posúdeniu dôvodnosti podozrenia, že sťažovatelia spáchali skutky, pre ktoré na nich bola podaná obžaloba. Najvyšší súd v tejto súvislosti konštatoval, že špecializovaný súd postupoval v súlade so stavom veci a zákonom, keď dospel k záveru, že aj v súčasnom štádiu trestného stíhania u sťažovateľov naďalej pretrváva dôvodnosť podozrenia, že mali spáchať skutky, pre ktoré na nich bola podaná obžaloba. Uvedený záver podľa názoru najvyššieho súdu vyplýva z výsledkov rozsiahleho dokazovania, ktoré špecializovaný súd vykonal na hlavnom pojednávaní v termínoch 8., 10., 11., 28., 29., 30. januára 2019, 18., 19. februára 2019, 12., 13., 14. marca 2019 a 2., 3. apríla 2019, 20. mája 2019, 13. júna 2019, 8. a 10. júla 2019, 13. a 14. augusta 2019, 11. a 12. septembra 2019, 15. a 16. októbra 2019, 12. a 13. novembra 2019, 3. a 4. decembra 2019, 9., 13., 14. a 15. januára 2020, 10., 13., 14., 18. a 19. februára 2020, 10., 11. a 12. marca 2020, 15., 16., 27. a 28. apríla 2020. Najvyšší súd v predmetnom kontexte poukázal aj na svoje predchádzajúce rozhodnutia o väzbe sťažovateľov, v rámci ktorých konkretizoval skutočnosti odôvodňujúce túto materiálnu podmienku väzby.

20. V rámci posúdenia splnenia podmienky existencie (pretrvávania) dôvodov väzby u sťažovateľov najvyšší súd konštatoval, že špecializovaný súd u sťažovateľov odôvodnil opodstatnenosť trvania dôvodu väzby podľa § 71 ods. 1 písm. a) Trestného poriadku tým, že sťažovateľom v prípade uznania viny hrozí vysoký (prípadne doživotný) trest odňatia

slobody, pričom po údajnom spáchaní trestného činu úkladnej vraždy – vraždy poškodeného [REDAKOVANÉ] sa mali obaja sťažovatelia dlhodobo ukrývať na území [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ], kde disponujú životným zázemím (byt), ako aj materiálnym zázemím (podnikateľská činnosť). Špecializovaný súd uviedol, že z výpovede svedka [REDAKOVANÉ] vyplynul záver, že sa spolu s ním v [REDAKOVANÉ] [REDAKOVANÉ] skryli aj sťažovatelia, a to práve po tom, ako malo dôjsť k usmrteniu poškodeného [REDAKOVANÉ]. Špecializovaný súd zároveň poukázal aj na existenciu falošných cestovných dokladov Chorvátskej republiky vystavených na meno [REDAKOVANÉ], ktoré boli nájdené u svedka [REDAKOVANÉ], ktoré mu mali podľa jeho výpovede odovzdať práve sťažovatelia v [REDAKOVANÉ] s argumentáciou, „... *keby k niečomu došlo...*“. Podľa tvrdení daného svedka mali falošnými dokladmi Chorvátskej republiky disponovať aj sťažovatelia. Zo správy obce [REDAKOVANÉ] zároveň vyplýva, že obaja sťažovatelia sú od 10. novembra 2017 prihlásení na trvalý pobyt v obci [REDAKOVANÉ] ale bez konkrétnej adresy, keďže došlo k predaju rodičovského domu – rodinného domu č. [REDAKOVANÉ] kde mali do doby jeho predaja prihlásené trvalé bydlisko.

Pokiaľ ide o opodstatnenosť trvania dôvodu väzby podľa § 71 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku, najvyšší súd konštatoval, že špecializovaný súd trvanie tohto dôvodu väzby odôvodnil prioritne s poukazom na charakter trestnej činnosti, spáchanie ktorej sa sťažovateľom kladie za vinu, ako aj spôsob, ktorým k nej malo údajne dochádzať, a metódy jej páchania (násilie alebo hrozba bezprostredného násilia, prípadne iné formy zastrašovania a nátlaku proti členom zločineckej skupiny a zastrašovanie konkurencie). Podľa názoru špecializovaného súdu konkrétna obava z kolúzneho konania plynie u sťažovateľov predovšetkým z toho, že ihneď po zadržaní jedného z dílerov stotožnili osoby svedkov, ktorí proti nim vypovedali, a nižšie postaveným členom skupiny mali vydať pokyn, aby „*týchto vybavili*“. Uvedené zistenia zapadajú do výpovedí viacerých svedkov, ktorí taktiež deklarovali svoje obavy zo zastrašovania, resp. fyzického násilia zo strany oboch sťažovateľov. Špecializovaný súd zároveň uviedol, že napokon aj samotná úkladná vražda poškodeného [REDAKOVANÉ] mala byť sťažovateľmi spáchaná práve preto, lebo tento spolupracoval s políciou. Z výpovede svedkov, najmä [REDAKOVANÉ] a [REDAKOVANÉ] vyplynula aj existencia zločineckej skupiny [REDAKOVANÉ], ktorej vodcovskými osobnosťami mali byť práve sťažovatelia, pričom mala existovať aj štruktúra tejto skupiny tak, že na najvyššom stupni mali byť práve sťažovatelia, na strednom stupni nasledovali svedok [REDAKOVANÉ] a ďalšie osoby, ktoré predávali drogy pre sťažovateľov, a pod nimi mali byť díleri v jednotlivých mestách na Slovensku. K trvaniu dôvodu kolúznej väzby u sťažovateľov aj po vyhlásení dokazovania na hlavnom pojednávaní za skončené špecializovaný súd poukázal na uznesenie najvyššieho súdu č. k. 5 Tost 27/2020 z 25. júna 2020, ktorým bolo uznesenie špecializovaného súdu č. k. BB-4 T 36/2018 z 8. júna 2020 o vypustení dôvodu kolúznej väzby sťažovateľov zrušené a tento dôvod väzby bol u sťažovateľov ponechaný, pričom konštatoval, že predmetné rozhodnutie najvyššieho súdu je pre špecializovaný súd v danej veci záväzné, pokiaľ nenastane nová skutočnosť odôvodňujúca zmenu dôvodov väzby alebo ich neexistenciu, ktorú však špecializovaný súd nezistil.

Pokiaľ ide o opodstatnenosť trvania dôvodu väzby podľa § 71 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku, najvyšší súd konštatoval, že špecializovaný súd trvanie tohto dôvodu väzby odôvodnil najmä poukazom na charakter, závažnosť, rozsah a intenzitu páchanej trestnej činnosti, ako aj predchádzajúcu trestnú činnosť, za ktorú boli sťažovatelia už právoplatne odsúdení. Sťažovatelia mali byť navyše dlhodobými pravidelnými konzumentami rôznych druhov omamných

a psychotropných látok. Z vykonaných dôkazov vyplýva, že sťažovatelia mali svoj osobný život prispôbiť fungovaniu v zločineckej skupine, nemali žiadne pracovné návyky ani žiadny legálny zdroj príjmov, ale práve vysoké finančné zisky z trestnej činnosti, čo podľa názoru špecializovaného súdu odôvodňuje obavu z pokračovania v páchaní trestnej činnosti. Táto obava vyplýva aj z rozsahu trestnej činnosti, pre ktorú bola na sťažovateľov podaná obžaloba, pričom skutočnosť, že sťažovatelia mali v trestnej činnosti pokračovať aj po prepustení z väzby v inej trestnej veci, jej existenciu iba umocňuje.

V rámci posúdenia splnenia podmienky existencie (pretrvávania) dôvodov väzby u sťažovateľov najvyšší súd konštatoval, že sa pridrižiava argumentácie vyplývajúcej z predchádzajúcich rozhodnutí o väzbe sťažovateľov, ako aj zo záverov špecializovaného súdu vo vzťahu k uvedeným väzobným dôvodom obsiahnutým v aktuálnom (sťažnosťami sťažovateľov) napadnutom uznesení špecializovaného súdu, keďže tieto vychádzajú z dôkazov vykonaných na hlavnom pojednávaní.

Najvyšší súd zároveň uviedol, že medzi záruky, ktoré garantuje čl. 17 ods. 5 ústavy, síce nepochybne patrí aj právo osoby predložiť príslušnému súdu argumenty a vyjadrenia proti svojmu ponechaniu vo väzbe; avšak podľa názoru najvyššieho súdu uvedené právo nemožno vykladať takým spôsobom, ktorý by príslušný súd zaväzoval poskytnúť tejto osobe vyčerpávajúcu a obsiahlu odpoveď aj na cyklicky, takmer totožne sa opakujúcu argumentáciu obsiahnutú v žiadosti o prepustenie z väzby na slobodu, ako aj riadnom opravnom prostriedku proti uzneseniu, ktorým bola taká žiadosť zamietnutá. V takom prípade je ústavne plne súladné také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktorým príslušný súd preskúmateľným, jasným a zrozumiteľným spôsobom dáva odpoveď na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany. Najvyšší súd v tejto súvislosti zdôraznil, že dôvody väzby u sťažovateľov sú v predmetnej trestnej veci v dôsledku aktívneho prístupu sťažovateľov k využívaniu ich práv pravidelne preskúmané zo strany špecializovaného súdu, ako aj najvyššieho súdu. V súvislosti s námietkou, že konajúce súdy len opätovne zotrávajú na rovnakých dôvodoch väzby, najvyšší súd poukázal na to, že opakovanie skutočností, ktoré podľa všeobecného súdu odôvodňujú dôvod väzby v predošlých rozhodnutiach, neznižuje ich relevanciu, pokiaľ príslušný súd preskúmaním všetkých okolností prípadu dospel k záveru o ich pretrvávajúcej existencii.

21. Najvyšší súd napokon posudzoval aj možnosť nahradenia väzby sťažovateľov dohľadom probačného a mediačného úradníka, pričom uviedol, že na nahradenie väzby niektorým z inštitútov, ktoré upravuje Trestný poriadok, nie je právny nárok, ide len o možnosť, ku ktorej môže konajúci súd pristúpiť, a takýto výklad je v súlade aj so znením čl. 17 ods. 2, 5 ústavy a čl. 5 ods. 3 dohovoru. Súď musí pri rozhodovaní o nahradení väzby zväžiť, či intenzita zásahu do osobnej slobody obvineného tým, že je vo väzbe, nie je celkom zjavne neprimeraná k miere zvýšenia rizika, že nahradením väzby a prepustením obvineného na slobodu obvinený môže uskutočniť konanie zakladajúce väzobný dôvod. Hoci Trestný poriadok v prípade zistenia dôvodu kolúznej väzby podľa § 71 ods. 1 písm. b) Trestného poriadku nahradenie väzby nepripúšťa, ústavný súd vo svojej rozhodovacej činnosti vyjadril požiadavku aj v takom prípade vecne skúmať možnosť nahradenia väzby s poukazom na čl. 5 ods. 3 dohovoru a jeho prednosť pred vnútroštátnou právnou úpravou, čo špecializovaný súd aj urobil, dospejúc k záveru, že v danom štádiu konania neboli v posudzovanej veci zistené žiadne výnimočné okolnosti prípadu

odôvodňujúce nahradenie väzby sťažovateľov dohľadom probačného a mediačného úradníka. Najvyšší súd v zhode so záverom prezentovaným v napadnutom rozhodnutí špecializovaného súdu konštatoval, že nie je možné účel väzby dosiahnuť jej nahradením ani u jedného zo sťažovateľov, keďže by nebolo reálne možné minimalizovať hrozbu z prípadného konania zakladajúceho jednotlivé dôvody väzby na takú únosnú mieru, aby bolo možné pristúpiť k takému nahradeniu väzby ani pri uložení primeraných povinností a obmedzení.

22. Ústavný súd po ústavnom prieskume napadnutého rozhodnutia najvyššieho súdu konštatuje, že z jeho odôvodnenia vo vzťahu k zákonom predpokladaným dôvodom väzby podľa § 71 ods. 1 písm. a), b) a c) Trestného poriadku, pre ktoré boli sťažovatelia obmedzení na osobnej slobode, nevyplýva nič, čo by signalizovalo arbitrárny alebo zjavne neopodstatnený výklad relevantnej zákonnej úpravy vo veci konajúcimi súdmi s dôsledkom porušenia základného práva na osobnú slobodu podľa čl. 17 ústavy. Skutočnosti, ktoré konajúce súdy prezentovali ako dôvody podporujúce útekovú, kolúznú a preventívnu väzbu, ktorá bola u sťažovateľov ustálená, a ktoré zároveň podľa súdov vylučujú možnosť nahradenia väzby sťažovateľov miernejším opatrením (keď v prípade obzvlášť závažnej trestnej činnosti, pre ktorú sú sťažovatelia stíhaní, výnimočné okolnosti požadované v takomto prípade Trestným poriadkom konajúcimi súdmi identifikované neboli), sa nejavia ústavnému súdu ako vágne a nepresvedčivé, práve naopak, hodnotí ich ako dostatočne konkrétne a zároveň výpovedné.

Najvyšší súd konal v medziach svojej právomoci, keď príslušné ustanovenia Trestného poriadku podstatné pre posúdenie veci interpretoval a aplikoval a jeho úvahy vychádzajú z konkrétnych faktov podporených vykonaným dokazovaním, sú logické, a preto aj celkom legitímne a právne akceptovateľné.

23. Zo záverov, ku ktorým dospel najvyšší súd pri posudzovaní podmienok väzby sťažovateľov v ich trestnej veci, pritom nevyplýva jednostrannosť alebo taká aplikácia príslušných ustanovení Trestného poriadku, ktorá by bola popretím ich podstaty a zmyslu. Najvyšší súd v rámci záverov vyplývajúcich aj z odôvodnenia predmetného rozhodnutia špecializovaného súdu adresne a dostatočne určito predostiera svoje skutkové závery odôvodňujúce väzbu sťažovateľov, jeho argumenty vyznievajú presvedčivo a podľa názoru ústavného súdu sú primeraným zdôvodnením potreby väzobného stíhania sťažovateľov, ako to vyplýva aj z komentovaného znenia dohovoru k čl. 5 ods. 1 písm. c), podľa ktorého *argumentum a simili* „... zbavení svobody stěžovatele nemůže být vnímáno jako svévolné, jestliže vnitrostátní soud uvedl určité důvody pro pokračování vazby, ledaže by uváděné důvody byly mimořádně lakonické a bez jakéhokoli odkazu na ustanovení zákona, které by zbavení stěžovatele svobody dovolovalo [viz Khudoyorov proti Rusku, rozsudek, 8. 11. 2005, č. 6847/02, § 131 a 157, srov. Těž Miminoshvili proti Rusku, rozsudek, 28. 6. 2011, č. 20197/03, bod 69].“ (KMEC, J., KOSAŘ, D., KRATOCHVÍL, J., BOBEK, M. *Evropská úmluva o lidských právech. Komentář*. Praha : C. H. Beck, 2012.).

24. Pokiaľ ide o argumentáciu sťažovateľov, v ktorej sa regulárnosť dôvodov ich väzby snažia spochybníť aj tvrdením o stereotypných a bezobsažných formuláciách používaných konajúcimi súdmi pri rozhodovaní o ich žiadostiach o prepustenie z väzby podľa § 79 ods. 3 Trestného poriadku, ústavný súd vo všeobecnosti odkazuje na svoje minulé rozhodnutia (napr. sp. zn. I. ÚS 322/2019, II. ÚS 337/2020, II. ÚS 381/2020) o ďalších ústavných sťažnostiach sťažovateľov, v ktorých sa ústavný súd vysporiadal s identickými námietkami. Aj v prípade aktuálnej ústavnej sťažnosti sťažovateľov ústavný súd na záveroch týchto svojich predchádzajúcich rozhodnutí v plnej miere zotrúva a znovu opakuje, že vo svojej judikatúre už viackrát uviedol, že opakovanie skutočností, ktoré podľa všeobecného súdu odôvodňujú dôvod väzby v predošlých rozhodnutiach, neznižuje ich relevanciu, pokiaľ súd preskúmaním všetkých okolností prípadu dospel k záveru o ich pretrvávajúcej existencii.

25. Ťažiskom ústavnej sťažnosti sťažovateľov je ich snaha spochybníť výsledky dôkazného procesu, pričom svoju argumentáciu v tomto smere zameriavajú proti výsluchom všetkých svedkov a znalcov, ktoré považujú za nezákonné (z dôvodu, že podľa názoru sťažovateľov neboli svedkovia a znalci poučení v súlade s Trestným poriadkom), a osobitne proti svedectvám tzv. kajúcnikov.

Ústavný súd v tejto súvislosti poukazuje na svoju ustálenú judikatúru, v ktorej opakovane judikuje, že pri rozhodovaní o väzbe obvineného sa nerozhoduje o jeho vine, resp. nevine, ale sa posudzuje len to, či sú v danom štádiu trestného konania vo vzťahu k osobe obvineného zistené skutočnosti dostatočne odôvodňujúce podozrenie zo spáchania skutku vyšetrovaného trestného činu, keď hĺbkové hodnotenie dôkazov je vyhradené rozhodovaniu vo veci samej a nasleduje zásadne po ukončení dokazovania (pozri napr. II. ÚS 259/2019, II. ÚS 112/2020).

26. Uvedené úvahy sťažovateľov o porušení ich základných práv konajúcimi súdmi v súvislosti s vykonaným dokazovaním vníma ako tendenčné.

Pokiaľ ide o sťažovateľmi namietanú nezákonnosť výsluchov svedkov a znalcov, a to v dôsledku ich údajne nesprávneho poučenia, ústavný súd konštatuje, že z obsahu ústavnej sťažnosti nevyplýva a ani to sťažovatelia netvrdia, že by sťažovatelia, resp. ich obhajcovia údajnú nesprávnosť poučenia svedkov a znalcov preukázateľne namietali (a požadovali opätovné poučenie) už v čase vykonávania predmetných výsluchov svedkov a znalcov. Práve naopak, z obsahu ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovatelia, resp. ich obhajcovia sa na týchto (podľa tvrdenia sťažovateľov „nezákonných“) výsluchoch aktívne podieľali.

Pokiaľ ide o sťažovateľmi namietané svedectvá tzv. kajúcnikov, ústavný súd poukazuje na svoju ustálenú judikatúru, v ktorej prezentoval svoje postoje k uvedenému inštitútu využívanému v trestnom konaní, ktorý býva obhajobou v konkrétnych trestných konaniach veľmi intenzívne napádaný. V Trestnom poriadku zákonodarca v záujme postihnutia závažných foriem trestnej činnosti, pri ktorej je jej objasňovanie „zvonku“ veľmi sťažené, v niektorých prípadoch takmer nemožné, stanovil ako legitímny cieľ záujem spoločnosti na vyšetrení takejto trestnej činnosti, pričom tento povýšil nad záujem potrestať jedného z jej „menej aktívnych“ aktérov, ktorý orgánom činným v trestnom konaní a súdom poskytne pri plnení danej úlohy nezanedbateľnú súčinnosť (pozri napr. III. ÚS 665/2016, III. ÚS 708/2016, III. ÚS 11/2019). Judikatúra Európskeho

súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) v otázke tzv. korunných svedkov poskytujúcich pomoc pri odhaľovaní trestnej činnosti výmenou za beztrestnosť alebo iné výhody upozornila na potrebu osobitnej obozretnosti pri použití takýchto výpovedí, súčasne však ESLP v tomto kontexte konštatoval, že skutočnosť použitia výpovede podozrivého, ktorý bol zbavený obvinenia, nie je ešte sama osebe dôvodom na vyslovenie porušenia práva na spravodlivé súdne konanie (pozri rozhodnutie ESLP vo veci Atanasov proti Bulharsku z 3. 3. 2009, č. 20309/02), a to dokonca ani v takých prípadoch, keď je odsúdenie páchatel'a založené v určujúcej miere práve na výpovedi takéhoto svedka (pozri napr. rozhodnutia ESLP vo veciach Cornelis proti Holandsku z 25. 5. 2004, č. 994/03; Lorse proti Holandsku z 27. 1. 2004, č. 44484/98; Verhoek proti Holandsku z 27. 1. 2004, č. 54445/00).

V záujme zaistenia spravodlivosti konania je však prirodzenou požiadavkou adresovanou konajúcemu súdu dôkladná analýza vierohodnosti týchto výpovedí. Je teda zrejmé, že postup orgánov činných v trestnom konaní a následne konajúcich súdov, ktoré využijú zákonodarcom ukotvený, a teda úplne legálny inštitút spolupracujúceho svedka, nemožno považovať *a priori* za defektný prvok oslabujúci hodnotu dôkaznej situácie, ku ktorej sa konajúce súdy s pomocou takýchto výpovedí dopracovali. Tak, ako to vyplýva z judikatúry ESLP, ale napokon aj z relevantných ustanovení Trestného poriadku (zásada náležitého zistenia skutkového stavu a zásada voľného hodnotenia dôkazov), v záujme vylúčenia potenciálneho nebezpečenstva účelových, nepravdivých výpovedí je povinnosťou súdu vykonať dôslednú previerku hodnovernosti, a teda kvality takto podaných svedectiev, ktorej prípadné zanedbanie by mohlo signalizovať porušenie garancií spravodlivého procesu (pozri napr. III. ÚS 665/2016, III. ÚS 708/2016, III. ÚS 11/2019, II. ÚS 112/2020). Nadväzujúc na uvedené, ústavný súd zároveň pripomína, že každý obvinený má na výber, či bude alebo nebude spolupracovať s orgánmi činnými v trestnom konaní, či sa prizná alebo neprizná k spáchaniu vyšetrovanej trestnej činnosti, a tiež má na výber, či bude napomáhať pri objasňovaní trestnej činnosti príslušným orgánom. Ak sa obvinený rozhodne pre priznanie, napomáhanie pri objasňovaní trestnej činnosti a pre spoluprácu s orgánmi činnými v trestnom konaní alebo so súdom, ide o celkom zákonný postup súladný s § 36 Trestného zákona, ktorý nemožno obvinenému právom vyčítať. Každý obvinený je poučený aj podľa § 345 Trestného zákona o krivom obvinení. Každý svedok je poučovaný aj podľa § 130 ods. 1, 2 Trestného poriadku aj podľa § 345 a § 346 Trestného zákona a navyše každý svedok následne na príslušnom súde vypovedá pod prisahou. Ak sa svedok rozhodne po zákonomnom poučení vypovedať tak, že usvedčuje seba, ako aj ďalšie osoby zo spáchania trestnej činnosti, tak ani v prípade „sebausvedčovania“ nie je namieste takýto postup svedkovi vyčítať, lebo svedok postupuje v súlade s možnosťami danými mu zákonom. Na spochybnenie svedka preto nestačí len popierať jeho tvrdenia, ale je potrebné svedka usvedčiť z klamstva, z vedome nepravdivej svedeckej výpovede.

27. Právne závery odôvodnenia napadnutého väzobného rozhodnutia najvyššieho súdu (v spojení s predmetným rozhodnutím špecializovaného súdu) korešpondujú so skutkovými zisteniami a tieto zistenia nie sú výsledkom svojvôle (majú totiž logickú podobu, kde argumenty sú jasne vysvetlené a sú súčasne dostatočne zrozumiteľné), ale komplexného zhodnotenia všetkých skutkových okolností významných pre rozhodovanie o väzobnej otázke. Ústavný súd súčasne zastáva názor, že konajúcimi súdmi prezentovaná interpretácia jednotlivých ustanovení

aplikovaných právnych noriem (príslušných ustanovení Trestného poriadku o väzobnom rozhodovaní) nijako nepopiera ich účel a zmysel, a teda má z hľadiska ich ústavnej konformnosti akceptovateľnú podobu. Konajúce súdy sa teda posúdením väzobnej veci sťažovateľov zaoberali dostatočne, náležite a primerane.

28. Ústavný súd na základe uvedených skutočností a dôvodov, ako aj s prihliadnutím na svoju judikatúru, podľa ktorej možno za zjavne neopodstatnenú ústavnú sťažnosť považovať takú, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie, pri predbežnom prerokovaní ústavnú sťažnosť sťažovateľov v častiach namietajúcich porušenie ich základných práv podľa čl. 17 ods. 1, 2 a 5 ústavy a práva podľa čl. 5 ods. 4 dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

III.3. K namietanému porušeniu práva podľa čl. 5 ods. 3 dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu:

29. Ústavný súd sa osobitne vysporiadal aj so sťažovateľmi formulovanou námietkou porušenia čl. 5 ods. 3 dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu v kontexte argumentácie obsiahnutej v ústavnej sťažnosti a upriamuje pozornosť na ustálenú judikatúru ESĽP, podľa ktorej je čl. 5 ods. 3 dohovoru aplikovateľný na situáciu prvotnej súdnej kontroly zákonnosti obmedzenia osobnej slobody nasledujúcej bezprostredne po „zatknutí“ (t. j. na prvotné rozhodovanie o vzatí do väzby). Na prípad sťažovateľov, u ktorých išlo o nasledujúcu previerku zákonnosti väzby – žiadosti sťažovateľov o prepustenie na slobodu a rozhodovanie o ich ponechaní vo väzbe, teda aplikovateľný nie je (II. ÚS 81/2017).

30. Pretože neexistuje žiadna príčinná súvislosť medzi napadnutým uznesením najvyššieho súdu a namietaným porušením čl. 5 ods. 3 dohovoru, ústavný súd ústavnú sťažnosť sťažovateľov v rámci predbežného prerokovania v časti namietajúcej porušenie práva podľa čl. 5 ods. 3 dohovoru napadnutým uznesením najvyššieho súdu odmietol podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú.

31. Vzhľadom na už uvedené ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

32. Keďže ústavný súd ústavnú sťažnosť ako celok odmietol, bolo bez právneho významu zaoberať sa ďalšími návrhmi sťažovateľov uplatnenými v ich ústavnej sťažnosti.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 18. marca 2021

Peter Molnár
predseda senátu